

Bedrijfsleven en mensenrechten

Inhoud aangereikt door
Roemenië

Roemenië

1. Welke rechtsbescherming heb ik in uw land als slachtoffer van bedrijfsgerelateerde mensenrechtenschendingen? Omvat deze bescherming ook schadeloosstelling?

De mensenrechten worden door de nationale rechtbanken beschermd, afhankelijk van de handeling die aan de schending van een mensenrecht ten grondslag ligt. Zo kunnen activiteiten van bedrijven tot schendingen van de mensenrechten op civiel- of strafrechtelijk gebied leiden. De benadeelde kan dus, afhankelijk van de specifieke kenmerken van de zaak en de aard van de handeling die de schending van het recht heeft veroorzaakt, een verzoekschrift of klacht indienen bij de instanties die strafrechtelijke onderzoeken verrichten, namelijk de politie of het openbaar ministerie.

Dit type bescherming kan aanleiding geven tot een schadeloosstelling voor materiële en/of morele schade als wordt vastgesteld dat de mensenrechten door het gedrag of de praktijken van een bedrijf zijn geschonden.

2. Zijn er specifieke regels voor ernstige schendingen van de mensenrechten? Zijn deze regels van toepassing op milieucriminaliteit of ernstige vormen van arbeidsuitbuiting?

Voor diverse schendingen van de mensenrechten in het kader van bedrijfsactiviteiten geldt een civielrechtelijke, bestuursrechtelijke of tuchtrechtelijke aansprakelijkheid.

Strafbare feiten op milieugebied worden vermeld in speciale wetgeving (bijvoorbeeld noodverordening nr. 195/2005 betreffende de bescherming van het milieu) en in het wetboek van strafrecht, onder de categorie strafbare feiten tegen de openbare veiligheid (verspreiding van dier- of plantenziekten, waterverontreiniging, handel in giftige producten of stoffen, niet-naleving van de regelgeving voor nucleair materiaal of andere radioactieve stoffen, explosieven of precursoren voor explosieven waarvoor beperkingen gelden enz.).

Ernstige vormen van arbeidsuitbuiting kunnen in strijd zijn met het wetboek van strafrecht (strafbare feiten als slavernij, mensenhandel, handel in minderjarigen, gedwongen of verplichte arbeid, souteneurschap, gebruikmaken van de diensten van een uitgebuit persoon) of met de strafrechtelijke bepalingen van het wetboek van arbeid.

3. Ik ben het slachtoffer van een schending van de mensenrechten die het gevolg is van activiteiten van een Europese transnationale onderneming buiten de Europese Unie. Heb ik als niet-EU-burger of als burger die niet in de EU woont, toegang tot de rechtbanken in uw land? Welke voorwaarden gelden er voor het aanvoeren van een schending van mijn rechten? Waar

kan ik meer informatie krijgen?

A. Civiele zaken

- De civiele internationale procedures worden beschreven in boek VII van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, dat het gemene recht op dit gebied vertegenwoordigt en van toepassing is op privaatrechtelijke procedures met grensoverschrijdende gevolgen, tenzij in de internationale verdragen waarbij Roemenië partij is, het recht van de Unie of speciale wetten anders wordt bepaald.
- De gemeenrechtelijke internationale bevoegdheid van de Roemeense rechtbanken berust op het feit dat de hoofdvestiging of, bij het ontbreken daarvan, een secundaire vestiging of het bedrijf van de verweerder op de datum van indiening van de vordering zich op het grondgebied van Roemenië bevindt.
- Ook kunnen de partijen via een forumkeuzebeding afspreken dat de Roemeense rechtbanken bevoegd zijn voor geschillen die uit een relatie met grensoverschrijdende gevolgen voortvloeien.
- Voor bepaalde vorderingen die op het vermogen betrekking hebben, zijn de Roemeense rechtbanken exclusief bevoegd, zoals bij geschillen met grensoverschrijdende gevolgen over:
 - onroerende zaken die zich op Roemeens grondgebied bevinden;
 - contracten die zijn gesloten met consumenten die hun woonplaats of gewone verblijfplaats in Roemenië hebben en die betrekking hebben op veel voorkomende consumptieve diensten voor persoonlijk of gezinsgebruik en die geen verband houden met de beroeps- of handelsactiviteit van de consument, als:
 - de leverancier de bestelling in Roemenië heeft ontvangen;
 - de sluiting van het contract is voorafgegaan door een aanbieding of een reclame in Roemenië en de consument de noodzakelijke formaliteiten heeft verricht om het contract te kunnen sluiten.
- Daarnaast kan de eiser, in afwijking van de regels van gemeen recht, voor een Roemeense rechtbank (preferentiële bevoegdheid) kiezen in geschillen waarbij:
 - de plaats waar een contractuele verbintenis is ontstaan of moest worden uitgevoerd, al is dat slechts gedeeltelijk, zich in Roemenië bevindt;
 - de plaats waar zich een rechtsfeit heeft voorgedaan dat tot niet-contractuele verbintenissen of tot bepaalde gevolgen leidt, zich in Roemenië bevindt;
 - het trein- of busstation, de haven of het vliegveld waar reizigers in- en uitstappen of goederen worden in- of uitgeladen, zich in Roemenië bevindt;
 - het verzekerde goed of de plaats waar de verzekerde gebeurtenis zich heeft voorgedaan, zich in Roemenië bevindt.
- De Roemeense rechtbanken zijn eveneens bevoegd voor:
 - procedures betreffende de bescherming in het buitenland van de intellectuele eigendom van een in Roemenië woonachtige persoon die Roemeens burger of staatloos is, mits er een forumkeuzebeding is afgesproken;
 - rechtszaken tussen buitenlanders, als zij daarover uitdrukkelijk overeenstemming hebben bereikt, en als de rechtsbetrekkingen rechten omvatten die zij kunnen doen gelden, als het gaat om de goederen of belangen van personen in Roemenië;
 - onder bepaalde voorwaarden, rechtszaken over aanvaringen tussen schepen of botsingen tussen luchtvaartuigen en de bijstand of de redding van personen of goederen op volle zee of in een gebied dat niet onder de soevereiniteit van een staat valt;
 - procedures inzake wettelijke aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door producten uit Roemenië, ongeacht de nationaliteit van het slachtoffer, de plaats waar het ongeval zich heeft voorgedaan of de plaats waar de schade is aangericht.

Onder de huidige wettelijke voorwaarden hebben buitenlandse natuurlijke en rechtspersonen in internationale civiele procedures bij Roemeense rechtbanken dezelfde procedurele rechten en plichten als Roemeense burgers en Roemeense rechtspersonen.

Meer informatie vindt u [hier](#).

B. Strafzaken

Op grond van artikel 9 in samenhang met artikel 12 van het wetboek van strafrecht, tenzij anders is bepaald in een internationaal verdrag waarbij Roemenië partij is, geldt het Roemeense strafrecht voor handelingen die

buiten Roemenië zijn gepleegd op basis van het principiële persoonlijke karakter van het strafrecht (artikel 9 van het wetboek van strafrecht). Dit geldt ongeacht of de benadeelde buitenlands, Roemeens of staatloos is en of hij zich al dan niet op Roemeens grondgebied bevindt, voor zover aan bepaalde voorwaarden is voldaan: de dader is een Roemeense rechtspersoon; de wettelijke straf voor de gepleegde handeling is in Roemenië levenslang of een gevangenisstraf van meer dan tien jaar (zelfs als de handeling door de wet van de staat waar zij is gepleegd, niet als strafbaar feit wordt beschouwd). Als in andere straffen wordt voorzien, moet de handeling ook in het land waar zij is gepleegd strafbaar zijn (dubbele strafbaarheid) of zijn gepleegd op een plaats die niet onder de bevoegdheid van een staat valt. Strafprocedures worden ingesteld met voorafgaande toestemming van de procureur-generaal van het parket bij het hof van beroep in het ressort waarvan het parket zich bevindt dat in eerste instantie is ingeschakeld, of eventueel van de procureur-generaal van het parket bij het hoge hof van cassatie en justitie.

Het strafbare feit wordt echter ook geacht op Roemeens grondgebied te hebben plaatsgevonden in geval van voorbereiding van, aanzetten tot en medeplichtigheid aan het feit of wanneer het resultaat van het strafbare feit zich, al is dat slechts gedeeltelijk, op dit grondgebied, op een schip onder Roemeense vlag of op een in Roemenië geregistreerd luchtvaartuig heeft voorgedaan. In deze gevallen is de Roemeense strafwet van toepassing op basis van het territorialiteitsbeginsel.

Wat betreft de bevoegdheid van strafrechtbanken voor strafbare feiten die buiten Roemenië worden gepleegd, wordt in het wetboek van strafvordering (artikel 42) bepaald dat zulke strafbare feiten worden behandeld door de rechtbanken in het ressort waarvan zich het hoofdkantoor van de verdachte rechtspersoon bevindt. Als de verdachte niet in Roemenië is gevestigd en het strafbare feit onder de bevoegdheid van een rechtbank van eerste aanleg valt, wordt het feit behandeld door de districtsrechtbank van Boekarest 2 (*Judecătoria Sectorului 2 București*) en, in andere gevallen, door de bevoegde rechtbank, afhankelijk van de materie of de hoedanigheid van de persoon in Boekarest, tenzij in de wet anders wordt bepaald.

In geval van strafbare feiten waarbij alleen na indiening van een klacht door de benadeelde tot strafvervolging kan worden overgegaan, moet deze klacht worden ingediend binnen drie maanden vanaf de dag waarop de benadeelde kennis heeft gekregen van het feit.

Meer informatie vindt u [hier](#), [hier](#) en [hier](#).

4. Kunnen ombudsdiensten, organen voor gelijke behandeling of nationale mensenrechteninstellingen hulp bieden aan slachtoffers van bedrijfsgerelateerde mensenrechtenschendingen door Europese transnationale ondernemingen buiten de Europese Unie? Kunnen deze instanties mijn zaak onderzoeken als ik geen EU-burger ben of als ik niet in de EU woon? Zijn er in uw land andere openbare diensten (zoals arbeids- of milieu-inspectiediensten) die mijn zaak kunnen onderzoeken? Waar kan ik informatie krijgen over mijn rechten?

Volgens artikel 1, lid 1, van wet nr. 35 van 13 maart 1997 betreffende de organisatie en werking van ombudsdiensten hebben ombudsdiensten tot doel de rechten en vrijheden van natuurlijke personen in hun betrekkingen met overheidsinstanties te beschermen. Zij hebben dus geen bevoegdheden als het gaat om schendingen van mensenrechten die verband houden met activiteiten van bedrijven.

Het Europees Consumentencentrum in Roemenië (ECC Roemenië) kan klachten van consumenten tegen bedrijven in de EU slechts in behandeling nemen wanneer deze consumenten in een EU-lidstaat (of Noorwegen of IJsland) verblijven of daarvan staatsburger zijn en als het Unierecht van toepassing is.

De arbeidsinspectie, de nationale autoriteit voor de rechten van gehandicapten, kinderen en adoptie, het nationale agentschap voor gelijkheid tussen vrouwen en mannen, de nationale milieu-inspectie, de nationale autoriteit voor consumentenbescherming en de nationale autoriteit voor het beheren en reguleren van communicatie (ANCOM) zijn overheidsinstanties die niet bevoegd zijn om grensoverschrijdende zaken te behandelen.

Meer informatie is [hier](#) en [hier](#) te vinden.

5. Legt uw land aan Europese transnationale ondernemingen de verplichting op om klachtenmechanismen of bemiddelingsdiensten in te stellen voor het onderzoek van schendingen die het gevolg zijn van hun bedrijfsactiviteiten? Geldt deze verplichting ook voor schendingen buiten de Europese Unie? Wie is in uw land verantwoordelijk voor het toezicht op deze werkzaamheden? Zijn er openbare verslagen met informatie over de werking van het systeem?

Wat betreft mensenrechtenschendingen als gevolg van activiteiten van Europese transnationale ondernemingen bestaat er geen systeem van verplichte bemiddeling in Roemenië. Bemiddeling is echter wel mogelijk wanneer de partijen dat wensen. De persoon wiens rechten zijn geschonden, kan dus bij een civiele of strafrechtbank om rechtsbescherming verzoeken, afhankelijk van de aard van het geschonden recht. De partijen kunnen ook van de diensten van een bemiddelaar gebruikmaken. Dit beroep is geregeld in wet nr. 192/2006 betreffende bemiddeling en de organisatie van het beroep van bemiddelaar.

Tevens bevat verordening nr. 38/2015 betreffende de buitengerechtelijke beslechting van geschillen tussen consumenten en ondernemers het wettelijk kader op grond waarvan consumenten een klacht tegen een ondernemer of bedrijf kunnen indienen bij bepaalde instanties die onafhankelijk, onpartijdig, transparant, doeltreffend, snel en rechtvaardig procedures voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting toepassen, om een hoog niveau van consumentenbescherming en een goede marktwerking te waarborgen.

6. Heb ik specifieke rechten als kwetsbaar slachtoffer dat schadevergoeding vraagt voor een bedrijfsgerelateerde schending van de mensenrechten? Heb ik toegang tot rechtsbijstand en, zo ja, onder welke voorwaarden? Welke kosten worden door de rechtsbijstand gedekt? Heb ik onder dezelfde voorwaarden toegang tot rechtsbijstand als ik geen EU-burger ben of niet in de EU woon?

Toegang tot rechtsbijstand is een erkend recht en wordt door de Roemeense wetgeving gegarandeerd. Dit recht berust op het begrip universeel verweer en wordt aan iedereen toegekend, ongeacht verblijfplaats of nationaliteit, onder de volgende omstandigheden:

1. In civiele zaken, krachtens noodverordening nr. 51/2008 van de regering betreffende rechtsbijstand:

a) voor EU-burgers: *in alle gevallen waarin bij rechtbanken of andere instanties met rechtsbevoegdheid in Roemenië om rechtsbijstand van de overheid wordt verzocht door een natuurlijke persoon die zijn woonplaats of gewone verblijfplaats in Roemenië of een andere lidstaat van de Europese Unie heeft (artikel 2 van noodverordening nr. 51/2008);*

b) voor burgers van derde landen en staatlozen: *in geval van verzoeken van natuurlijke personen die hun woonplaats of gewone verblijfplaats niet in Roemenië of een andere lidstaat van de Europese Unie hebben, voor zover er een overeenkomst bestaat tussen Roemenië en de staat wiens nationaliteit de verzoeker heeft of op het grondgebied waarvan hij woont, die bepalingen betreffende de internationale toegang tot de rechter bevat (artikel 21¹ van noodverordening nr. 51/2008).*

Bovendien hebben conform artikel 1084, lid 2, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering *buitenlandse burgers in internationale civiele procedures bij Roemeense rechtbanken recht op vrijstelling van en reductie op kosten en andere proceskosten, en tevens op gratis rechtsbijstand, in dezelfde mate en onder dezelfde voorwaarden als Roemeense burgers, mits er sprake is van wederkerigheid met de staat waarvan de verzoeker de nationaliteit heeft of waar hij woont.*

Zo kan een persoon die slachtoffer is van schending van zijn legitieme rechten om rechtsbijstand verzoeken als hij niet de middelen heeft om de proceskosten te betalen, zoals wordt bepaald in artikel 6 van noodverordening nr. 51/2008. Op grond van dit artikel kan rechtsbijstand in de volgende vormen worden verleend:

a) *betaling van de kosten van vertegenwoordiging, rechtsbijstand en, voor zover van toepassing, verdediging in rechte door een toegevoegde of zelf gekozen advocaat (hierna: "bijstand van een advocaat") zodat de rechtzoekende voor de rechter een rechtmatig belang of recht kan verdedigen dan wel uitoefenen, of een geschil voor de rechter kan voorkomen;;*

b) *betaling van de kosten van deskundigen, vertalers en tolken die tijdens de procedure met de goedkeuring van de rechter of andere justitiële autoriteiten zijn ingeschakeld, als de rechtzoekende hier rechtens voor in aanmerking komt;;*

c) *betaling van de kosten van de gerechtsdeurwaarder;*

d) *vrijstelling van, reductie op, gespreide betaling of uitstel van betaling van proceskosten, zoals voorzien in de wet, inclusief kosten die in de tenuitvoerleggingsfase verschuldigd worden.*

Het recht op rechtsbijstand is evenwel geen absoluut recht. De verzoeker moet bewijzen van de financiële situatie overleggen waaruit blijkt dat hij niet de middelen heeft om de diensten van een advocaat van zijn keuze te betalen of dat hij proceskosten als zegelrechten, honoraria van deskundigen, onderzoeken van deskundigen enz. niet kan dragen. In artikel 16, lid 1, van noodverordening nr. 51/2008 staat het volgende: *een verzoek om rechtsbijstand kan worden afgewezen als het kennelijk ongegrond is, als de geraamde kosten van de te verlenen rechtsbijstand niet in verhouding staan tot de waarde van het voorwerp van het geschil, als de vordering waarop het verzoek betrekking heeft niet strekt tot het verdedigen van een rechtmatig belang of deze vordering in strijd is met de openbare orde of de grondwet.*

De rechtsbijstand waarin noodverordening nr. 51/2008 voorziet, wordt onder meer toegekend in civiele, handels-, bestuurs-, arbeids- en socialezekerheidszaken, maar niet in strafzaken.

In strafzaken is rechtsbijstand voor de benadeelde verplicht wanneer deze partij/de civiele partij handelingsonbekwaam of in beperkte mate handelingsbekwaam is (conform artikel 93, lid 4, van het wetboek van strafvordering). Verder geldt conform artikel 93, lid 5, dat *wanneer de rechterlijke instantie van oordeel is dat de benadeelde om bepaalde redenen [...] niet in staat is zichzelf te verdedigen, zij beveelt dat er maatregelen worden genomen om ambtshalve een advocaat toe te wijzen.*

In artikel 29, lid 1, punt f), van de gewijzigde noodverordening nr. 80/2013 van de regering betreffende gerechtelijke zegelrechten wordt bepaald dat voor vorderingen en verzoeken inzake de bescherming van rechten van consumenten, waaronder die welke betrekking hebben op de inzet van gewone en buitengewone rechtsmiddelen, geen gerechtelijke zegelrechten hoeven te worden betaald, wanneer natuurlijke personen en organisaties voor consumentenbescherming verzoeken indien tegen ondernemers die de rechten en rechtmatige belangen van consumenten hebben geschaad.

Tot slot hebben slachtoffers van strafbare feiten baat bij de bepalingen van [wet nr. 211/2004](#) betreffende bepaalde maatregelen ter voorlichting, ondersteuning en bescherming van slachtoffers van strafbare feiten. Zoals de naam van de wet aangeeft, worden daarin regels gesteld voor maatregelen ten behoeve van deze slachtoffers op het gebied van voorlichting, ondersteuning, bescherming, erkenning en beoordeling. Zij hoeven daarvoor geen klacht bij de strafvervolgingsinstanties in te dienen.

Meer informatie over rechtsbijstand in Roemenië is [hier](#) te vinden.

■ Laatste update: 26/04/2023

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken lidstaten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid met betrekking tot informatie of gegevens in dit document. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.